

POSTANOWIENIE

Dnia 7 czerwca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Demendecki

w sprawie ze skargi C. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W.
przeciwko P. Spółce Akcyjnej w W.
o uchylenie wyroku sądu polubownego,
na skutek skargi kasacyjnej wniesionej przez uczestnika postępowania od wyroku
Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 13 marca 2019 r.,
sygn. akt VII Aga 1150/18,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 7 czerwca 2023 r.,
wniosku skarżącego o wyłączenie sędziów Sądu Najwyższego X. X., Y. Y., Z. Z. od
orzekania
w sprawie o sygn. akt I CSKP 130/21 (nowa sygn. II CSKP 48/22),

oddala wniosek.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 7 lipca 2021 r. Sąd Najwyższy Izba Cywilna na podstawie art. 26 § 2 ustawy z 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (tekst jedn. Dz.U. 2021, poz. 1904 ze zm.; dalej: u.SN) przekazał Sądowi Najwyższemu Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych wniosek C. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. (dalej również: wnioskodawca) o wyłączenie SSN X. X., SSN Y. Y. oraz SSN Z. Z. od orzekania w sprawie o sygn. akt I CSKP 130/21 (nowa sygn. II CSKP 48/22).

W *petitum* wniosku jako jego podstawę wskazano art. 49 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. oraz art. 398²¹ k.p.c. Jednak w treści uzasadnienia

wniosku podniesiono, że „w przypadku uznania, że zarzuty C. odnoszą się również do kwestii braku niezawisłości Sędziów, wówczas również tak ocenione zarzuty należy uznać za trafne i skutkujące koniecznością wyłączenia Sędziów”.

Zarządzeniem Przewodniczącego I Wydziału Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego z 19 września 2022 r. zwrócono się do wnioskodawcy o wskazanie w terminie 7 dni, czy z uwagi na podniesione we wniosku o wyłączenie sędziego zarzuty, wnosi o rozpoznanie tegoż wniosku w trybie art. 26 § 2 u.SN, czy też w trybie przewidzianym w art. 29 § 5 i nast. u.SN.

W odpowiedzi na powyższe wnioskodawca przesłał 24 lutego 2023 r. (data prezentaty) pismo procesowe (dalej: odpowiedź z 24 lutego 2023 r.), w którym podtrzymał wniosek o wyłączenie sędziów Sądu Najwyższego X. X., Z. Z. oraz Y. Y. złożony na podstawie 49 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. oraz art. 398²¹ k.p.c. którego rozstrzygnięcie, jego zdaniem, należy: w zakresie zarzutów odnoszących do wątpliwości co do bezstronności Sędziów – do Izby Cywilnej (art. 52 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. oraz art. 398²¹ k.p.c.) oraz w zakresie zarzutów odnoszących do wątpliwości, co do braku niezależności sądu i braku niezawisłości Sędziów – do Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych (art. 26 § 2 u.SN).

W dniu 16 lipca 2021 r. (data prezentaty) P. Spółka Akcyjna w W. (podmiot inicjujący sprawę ze skargi kasacyjnej o sygn. akt I CSKP 130/21 (nowa sygn. II CSKP 48/22) zwany przez wnioskodawcę także skarżącym; dalej: uczestnik postępowania) wniósł odpowiedź na wniosek, w której wniósł o pozostawienie wniosku o wyłączenie sędziów z dnia 2 lipca 2021 r. bez rozpoznania, zgodnie z art. 26 § 3 u.SN w zakresie, w jakim dotyczy on ustalenia oraz oceny zgodności z prawem powołania sędziego lub jego umocowania do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości oraz oddalenie wniosku o wyłączenie sędziów z dnia 2 lipca 2021 r. w pozostałej części.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o wyłączenie sędziów Sądu Najwyższego X. X., Z. Z. oraz Y. Y. od orzekania w sprawie o sygn. akt I CSKP 130/21 (nowa sygn. II CSKP 48/22), jako niezasadny należało oddalić.

Zgodnie z art. 26 § 2 zd. 1 u.SN, do właściwości Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych należy rozpoznawanie wniosków lub oświadczeń dotyczących wyłączenia sędziego albo o oznaczenie sądu, przed którym ma się toczyć postępowanie, obejmujących zarzut braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego. Zgodnie z art. 26 § 3 u.SN, wniosek, o którym mowa w § 2, pozostawia się bez rozpoznania, jeżeli obejmuje ustalenie oraz ocenę zgodności z prawem powołania sędziego lub jego umocowania do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości.

Szczególny tryb rozpoznawania wniosków o wyłączenie sędziów został przewidziany w art. 26 § 2 i 3 u.SN. W uzasadnieniu postanowienia z 3 czerwca 2020 r., I NWW 28/20, Sąd Najwyższy wyjaśnił, że art. 26 § 2 u.SN reguluje właściwość Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego do rozpoznawania: po pierwsze – wniosków lub oświadczeń dotyczących wyłączenia sędziego (co związane jest z uregulowaną w art. 49 k.p.c. instytucją wyłączenia sędziego na jego żądanie lub na wniosek strony – *iudex suspectus*), a po drugie – wniosków o oznaczenie sądu (co związane jest z uregulowaną w art. 45 k.p.c. instytucją oznaczenia sądu). W art. 26 § 2 zdanie pierwsze *in fine* u.SN określono natomiast zarzuty, których wystąpienie we wniosku lub oświadczeniu skutkuje przyznaniem właściwości do ich rozpoznania Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego. W doktrynie wskazuje się, że przymiot niezawisłości tradycyjnie dotyczy konkretnych osób piastujących władzę sądowniczą, natomiast pojęcie niezależności odnoszone jest do sądów jako organów władzy publicznej (zob. również postanowienie Sądu Najwyższego z 14 grudnia 2022 r., I NWW 6/22).

Każdy wniosek o wyłączenie sędziego musi spełniać wymogi konstrukcyjne, które pozwalają na jego merytoryczne rozpoznanie. Dotyczy to w szczególności wymagania, aby oprócz postawienia wniosku o wyłączenie sędziego od rozpoznania konkretnej sprawy, sformułowano stosowne zarzuty, ich uzasadnienie i w miarę możliwości wykazano lub chociażby

uprawdopodobniono (wniosek *in concreto*) okoliczności wskazujące na brak bezstronności lub niezawisłości sędziego (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 maja 2020 r., I NWW 7/20). Braki konstrukcyjne wniosku, takie jak: brak zarzutów, brak ich uzasadnienia i przynajmniej uprawdopodobnienia i podania okoliczności faktycznych, na podstawie których można zweryfikować zasadność stawianych zarzutów (wniosek *in abstracto*), uniemożliwiają merytoryczne rozpoznanie wniosku o wyłączenie sędziego na podstawie art. 26 § 2 u.SN. Dopiero całościowa ocena konkretnego wniosku, przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności i rodzaju podnoszonych w nim argumentów pozwala w konkretnej sprawie na uznanie, że ma się do czynienia z wnioskiem obejmującym zarzut braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 20 maja 2020 r., I NWW 9/20).

Podkreślić jeszcze należy, że powołane wyżej przepisy ustanawiają Sąd Najwyższy właściwym do rozpoznania wniosków o wyłączenie sędziego tylko, co do zarzutów braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego. W pozostałym zakresie zastosowanie znajdują odpowiednie przepisy regulujące orzekanie w sprawach o wyłączenie sędziego w trybie właściwej dla danej sprawy procedury (cywilnej lub karnej).

Wnioskodawca złożył wniosek w zakresie wyłączenia sędziów Sądu Najwyższego X. X., Z. Z. oraz Y. Y. od orzekania w sprawie o sygn. akt I CSKP 130/21 (nowa sygn. II CSKP 48/22), a w odpowiedzi na wezwanie Sądu Najwyższego doprecyzował, że wniosek ten w zakresie zarzutów odnoszących do wątpliwości co do braku niezależności sądu i braku niezawisłości sędziów należy do właściwości Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych.

Wnioskodawca złożył wniosek w zakresie wyłączenia sędziów od orzekania, jak również w zakresie braku niezależności sądu. Przez brak niezawisłości rozumie się sytuację, w której sędzia pozostawałby zależny od różnorodnych wpływów i wskazówek ubocznych, ulegał wpływom w zakresie wydawanych postanowień oraz wyroków i innych czynności zmierzających do rozstrzygnięcia rozpoznawanej sprawy. W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego zwraca się również uwagę na takie okoliczności jak: stronnictwo w stosunku do uczestników postępowania, zależność od organów pozasądowych, brak samodzielności

sędziego wobec władz i innych organów sądowych, zależność od wpływu czynników społecznych i politycznych, zwłaszcza partii politycznych (por. P. Wiliński, P. Karlik, w: L. Bosek, M. Safjan (red.), *Konstytucja RP. Tom II. Komentarz do art. 87 243*; Legalis 2016). Niezależność sądu sprowadza się do oddzielenia i uniezależnienia władzy sądowniczej od innych władz (t.j. ustawodawczej i wykonawczej). Niezależność to samodzielność w planowaniu, podejmowaniu i realizowaniu działań oraz brak podporządkowania funkcjonalnego i organizacyjnego, który mógłby wpływać (bezpośrednio lub pośrednio) na realizację zadań sądu lub podważać zaufanie do niego ze strony jednostek (por. K. Olszak, *Niezawisłość, niezależność i bezstronność w sądownictwie w świetle regulacji prawnych oraz orzecznictwa*, Głos Prawa, Przegląd Prawniczy Allerhanda 2019, t. 2, nr 2 (4), poz. 25).

Przy formułowaniu zarzutu, o którym mowa w art. 26 § 2 u.SN, konieczne jest konkretne wskazanie, z jakiego powodu w danej sprawie naruszona została niezależność sądu lub niezawisłość sędziego. Wnoszący o wyłączenie sędziego powinien przywołać sytuacje, zdarzenia czy zachowania, które świadczą o zaistnieniu takich okoliczności i przynajmniej je uprawdopodobnić. Niewystarczające będzie samo stwierdzenie, że w przypadku danego sędziego mogą wystąpić wątpliwości co do jego niezawisłości.

Zdaniem wnioskodawcy „uprawdopodobniają (a w ogromnej większości wykazują), wątpliwości co do niezawisłości Sędziów” takie okoliczności jak „(A) osobiste powiązania sędzi Z. Z. ze Skarbem Państwa oraz Prokuraturą Krajową; (B) osobiste powiązania sędzi X. X. z Prokuratorem Generalnym (C) osobiste powiązania sędziego Y. Y. z Ministerstwem Sprawiedliwości; (D) działania podjęte przez sędzię Z. Z. w toku niniejszego postępowania oraz (E) wpływ polityków PiS na wybór Sędziów” (s. 14 wniosku). Przy czym w odpowiedzi z 24 lutego 2023 r. wnioskodawca wskazał, że „we Wniosku nie kwestionuje powołania Sędziów na urząd sędziego Sądu Najwyższego ani nie kwestionuje umocowania Sędziów do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości. W zakresie wątpliwości co do niezawisłości Sędziów, C. opisuje we Wniosku okoliczności, które świadczą (a przynajmniej obiektywnie mogą świadczyć) o możliwości wywierania niewłaściwej presji przez osoby związane ze Skarżącym i Ministrem

Sprawiedliwości (oraz całym obozem władzy) na Sędziów”. Należy wskazać, że argumentacja mająca stanowić uzasadnienie dla wniosku o wyłączenie sędziów odnosi się do wielu kwestii związanych nie tylko z samymi członkami składu orzekającego w sprawie o sygn. akt I CSKP 130/21 (nowa sygn. II CSKP 48/22).

Uwzględniając, że przez brak niezawisłości rozumie się sytuację, w której sędzia pozostawałby zależny od różnorodnych wpływów i wskazówek ubocznych, nie można uznać za podstawę tego braku, wyznaczenia danego sędziego na sprawozdawcę (nawet na skutek zmiany poprzedniego sędziego sprawozdawcy). W odniesieniu do okoliczności zmiany sędziego sprawozdawcy (z SSN K. P. na SSN Z. Z.), należy wskazać, że zarządzenie w tym przedmiocie wydał Prezes Izby Cywilnej w dniu 20 lipca 2022 r., czyli na rok przed złożeniem wniosku o wyłączenie sędziów. Przy czym trzeba podnieść, że za wskazaną zmianę nie może odpowiadać sędzia wyznaczony, zatem i nie można upatrywać w tej okoliczności braku niezawisłości sędziego. Podobnie za taką podstawę nie można uznać długiego oczekiwania na rozpatrzenie wniosku o umorzenie postępowania.

Wnioskodawca w sposób szczególny upatruje braku niezawisłości SSN Z. Z. w wydanym przez sędzię zarządzeniu o zwróceniu się do Prokuratora Generalnego o zajęcie stanowiska w odniesieniu do skargi kasacyjnej oraz odpowiedzi na skargę. Zgodnie z art. 398⁸ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy może zwrócić się do Prokuratora Generalnego o takie stanowisko w każdej sprawie. Przy czym Sąd Najwyższy nie jest tym stanowiskiem związany. Skorzystanie z powyższej możliwości przez Sąd Najwyższy nie sposób uznać za okoliczność wpływającą na brak niezawisłości sędziego. Wnioskodawca w odniesieniu do SSN Z. Z. wskazał ponadto inne okoliczności, na podstawie których trudno dopatrywać się uzasadnienia dla braku niezawisłości sędzi, takie jak zaciągnięta pożyczka mieszkaniowa, której „udzielił jej Skarb Państwa”, bliżej nieokreślone „usługi na rzecz Prokuratury Krajowej”, „praca na rzecz Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury” oraz utajnienie oświadczeń majątkowych. Również w przypadku SSN X. X. podniósł okoliczność utajnienia jej oświadczeń majątkowych, a ponadto wskazał na medialne (prasowe) określenie jej osoby, które miałyby sugerować, że na jej wybór miał wpływ Prokurator Generalny. Należy w tym miejscu wskazać, że żadne doniesienia prasowe nie mogą stanowić podstawy do uznania za zasadny tak

poważnego zarzutu jak brak niezawisłości sędziego. Następnie wnioskodawca w odniesieniu do SSN Y. Y. podniósł, że „osiągał dochody w związku ze świadczeniem usług na rzecz Ministerstwa Sprawiedliwości”, co miało obrazować „powiązanie sędziego Y. Y. zarówno ze Skarbem Państwa, jak i z samym Prokuratorem Generalnym”. Powyższe okoliczności nie mogą prowadzić do stwierdzenia braku niezawisłości sędziego, bowiem stanowią jedynie domysły wnioskodawcy odnośnie ich znaczenia.

Wnioskodawca przedstawił ponadto szereg okoliczności wpływających z doniesień medialnych (prasowych) dotyczących osób innych niż zasiadające w składzie orzekającym w jego sprawie, wskazując na ich różne (pośrednie i bezpośrednie) powiązania z uczestnikiem postępowania oraz politykami. Powiązania te miałyby zdaniem wnioskodawcy wskazywać na „faktyczny interes” tych osób „w korzystnym dla P. rozstrzygnięciu sprawy przez Sąd Najwyższy”. Trudno w takiej argumentacji dopatrywać się podstaw dla braku niezawisłości sędziów, o których wyłączenie wnosi wnioskodawca. Podobnie jest w przypadku wskazywanych we wniosku okoliczności w postaci „powiązań między Prokuratorem Generalnym, a P.”. To sam wnioskodawca domyśla się wpływu powyższego na skład orzekający, nie podnosząc żadnych wiarygodnych argumentów w tym zakresie. Oczywisty jest, że powyższa argumentacja nie może również stanowić podstawy do stwierdzenia niezależności sądu.

Konkludując, należy wskazać, że w uzasadnieniu wniosku nie znalazły się żadne okoliczności, które wskazywałyby na zasadność stawianych zarzutów.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

